

Handläggare
Björn Sigurdson

Datum
2011-06-20

Diarienummer
KSN-2011-0360

Kommunstyrelsen

Anmälan av intresse för deltagande i Uthållig kommun etapp 3 2011-2014

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslås besluta

att anmäla kommunens intresse till Energimyndigheten att delta i Uthållig kommun etapp 2011-2014.

Ärendet

Energimyndighetens program Uthållig kommun inleder under hösten 2011 en tredje etapp. Samtliga kommuner är inbjudna. Se **bilaga 1**. Kommunen har deltagit 2008-2011 i Uthållig kommun etapp 2. Ett mindre antal kommuner, än i nuvarande etapp, förväntas antas.

Föredragning

Uppsala kommun har 2008-2011 deltagit i Uthållig kommun etapp 2, där cirka 65 kommuner har deltagit. Uppsala har där haft ett fruktbart samarbete med ett tiotal andra liknande kommuner i det så kallade Storstadsklustret. Större samarbete har skett i tre teman och involverat flera kontor: klimat- och energistrategier för större kommuner, samhällsplanering med energi i fokus och energieffektiv gatubelysning. Energimyndigheten har bekostat klustersamverkan, workshopar, expertmedverkan och processtöd. Uthållig kommun ger inga investeringsmedel, utan opererar med relativt små medel.

Etapp 3 kommer att arbeta med ett mycket mindre antal kommuner. Det ska vara mera fokus på spets och tydligare resultatinriktning. Medverkan förutsätter som tidigare samverkan mellan kommuner. Energimyndigheten vill att nya samverkansgrupper ska etableras utifrån projektintressen. Två områden pekas ut: näringslivsutveckling och fysisk planering.

Kommunerna i Storstadsklustret har uttryckt ett intresse att vidareutveckla och förstärka sitt pågående samarbete och har därför utarbetat en generellt hållen ansökningstext som blir identisk för samtliga ingående kommuner. Det finns en tydlig nytta i att arbeta med kommuner som har liknande förutsättningar och möjligheter. De upparbetade kontaktytorna

säkerställer också att startsträckan fram till faktiska nya gemensamma projektsamverkan i den nya etappen blir så kort och effektiv som möjligt.

Kommunstyrelsen föreslås besluta att anmäla kommunens intresse att delta i etapp 3, enligt **bilaga 2**. Intresseanmälan har insänts preliminärt men kräver KS-beslut som kan insändas senare.

Faktisk medverkan i Uthållig kommun bör utgå från att den upparbetade kommunsamverkan från etapp 2 kan utvecklas i etapp 3, och att de specifika projekten som blir aktuella förväntas ge nytta till kommunens pågående arbete. Kommunstyrelsen föreslås ge i uppdrag åt kommunledningskontoret att efter inledningen av etapp 3 utvärdera innehållet och besluta om slutligt deltagande eller inte deltagande.

Ekonomiska konsekvenser

Deltagandet i Uthållig kommun är kostnadsfritt. Energimyndigheten erbjuder stöd för kunskapsuppbyggnad och nätverksstöd. Kommunen förväntas avsätta tid och medel för att kunna delta på möten, i projekt och nätverk. Kostnader tas inom ramen för pågående arbeten.

Kommunledningskontoret

Kenneth Holmstedt
stadsdirektör

Inbjudan

Anmälan av intresse för deltagande i Uthållig kommun, etapp 3

*Energimyndighetens program
Uthållig kommun inleder under
hösten 2011 en tredje etapp.*

*Vill din kommun bli en av
deltagarna i den nya etappen?*

*Genom att delta i Uthållig
kommun får ni kunskap från
forskare, myndigheter och
experter. Ni blir också en del
av ett nätverk av ambitiösa
kommuner som samverkar i
projekt inom näringspolitik
och fysisk planering.*

**Ansökningstiden går ut
den 7 juni 2011**

Publikationer utgivna av Energimyndigheten
kan beställas eller laddas ned via www.energimyndigheten.se
eller beställas genom att skicka e-post till
energimyndigheten@cm.se eller per fax: 08-505 933 99

© Statens energimyndighet

ET 2011:22

April 2011

Upplaga: 1000 ex

Grafisk form: Granath EuroRSCG

Tryck: CM Gruppen AB

Foto: Per Westergård

Vad är Uthållig kommun?

Uthållig kommun utgör ett av de stöd Energimyndigheten förmedlar till svenska kommuner inom energiområdet. Det stöd kommunerna får inom Uthållig kommun utgörs av olika former av expertstöd i syfte att utveckla och stärka det lokala arbetet med energifrågor. Två etapper av programmet Uthållig kommun har redan genomförts, den första mellan 2003-2007. Den andra inleddes 2008 och pågår t.o.m. 30 juni 2011.

Under hösten 2011 inleder Energimyndigheten etapp 3 av Uthållig kommun och din kommun inbjuds nu att delta. Etapp 3 delas upp i två faser. Den första pågår mellan 2011-2012, den andra mellan 2013-2014 (den senare fasen inleds under förutsättning att regeringen avsätter medel för detta).

Antalet kommuner i den tredje etappen kommer att vara färre än i föregående etapp.

Mål för Uthållig kommun

Uthållig kommuns övergripande syfte kommer även i fortsättningen vara att utveckla kommuners arbetssätt och samverkansmodeller för att integrera energi- och klimatfrågor i det politiska arbetet. Ett tydligt mål med etapp 3 är också att utveckla, tillämpa och sprida spjutspetsexempel på energismarta metoder inom fysisk planering och näringspolitik. Energimyndigheten eftersträvar att skapa synergier mellan arbetet inom Uthållig kommun och andra nationella och regionala initiativ inom energi- och klimatarbetet. För att nå dessa mål inriktas Uthållig kommuns tredje etapp på att:

- Utveckla ett lokalt energi- och klimatarbete med bred politisk förankring.
- Utveckla nya och befintliga arbetssätt och samverkansmodeller, lokalt och regionalt, inom områdena fysisk planering samt näringspolitik.
- I samverkan med berörda myndigheter utveckla och sprida metoder, handböcker, indikatorer och spjutspetsexempel inom fysisk planering samt näringspolitik.

Energimyndighetens erbjudande

En välkänd framgångsfaktor för lokalt energi- och klimatarbete är att det är väl förankrat och prioriterat hos kommunens ledande politiker och tjänstemän. Uthållig kommun omfattar därför insatser som riktar sig till och engagerar dessa grupper i genomförandet av programmet. Detta övergripande stöd riktar sig till samtliga deltagande kommuner. Det pågår under hela programperioden och innebär att Energimyndigheten utvecklar och upprätthåller nätverk för kunskapsöverföring och erfarenhetsutbyte. För kommunerna innebär ett deltagande i Uthållig kommun att kommunens politiker och tjänstemän deltar i t.ex. programgemensamma konferenser och utbildningar, ibland i hemkommun och ibland i annan kommun. Den tredje etappen vidareutvecklas utifrån de intresseanmälningar och projektidéer som kommer in från kommuner. Programmet utvecklas även utifrån de bedömningar som görs inom myndigheten av vad som utgör de mest strategiska satsningarna med fokus på nytänkande och spjutspets exempel. Den tredje etappen kommer att vara mer resultatinkriktad än tidigare etapper.

Temaområden under etapp 3

Utöver det övergripande stödet som beskrivs ovan så inriktas arbetet i etapp 3 på två temaområden – fysisk planering och näringspolitik. Inom dessa temaområden avser Energimyndigheten att ge stöd till processutveckling och samverkansprojekt, inte till direkta investeringar.

Näringspolitik med energin som språngbräda

Samverkan mellan kommunen och det lokala näringslivet kan bidra till en långsiktigt hållbar utveckling. Projektidéer inom temaområdet näringspolitik kan t.ex. omfatta:

- Kommunen som samordnare av företagarnätverk.
- Att stärka lokal förnybar energiproduktion genom kommunala satsningar.
- Kommunala initiativ för kompetensförsörjning.
- Kommunen och näringsliv i samverkan med andra regionala parter i energi- och klimatarbetet.
- Upphandling i syfte att stötta utveckling och spridning av nya energieffektiva produkter med fokus på spjutspets.

Fysisk planering med energi och transporter i fokus

Fysisk planering har utgjort ett centralt inslag i Uthållig kommun sedan 2004 och har under den nu pågående etappen engagerat ett 40-tal kommuner. Fysisk planering omfattar många frågor. Projektidéer inom temaområdet fysisk planering kan t.ex. omfatta metoder och arbetssätt som främjar en positiv utveckling inom något av följande områden:

- Transportsnål planering.
- Mark- och planprocesser för produktion av förnybar energi.
- Ökad andel av energismarta byggnader vid ny- och ombyggnation.
- Energi-/Fjärrvärmebolagens medverkan i fysisk planering.
- Spetsteknik inom stadsbyggnadsprojekt.

Kommunens åtagande

Läs mer om temaområdena på www.energimyndigheten.se/uthalligkommun

I de kommuner som deltar i programmet skriver kommunstyrelsens ordförande tillsammans med Energimyndighetens generaldirektör på en avsiktsförklaring, vilken tydliggör bägge parter åtaganden. Nedanstående lista summerar vad deltagarkommunerna förväntas bidra med inom programmet.

Presentera en arbetsgrupp för arbetet med Uthållig kommun

Kommunen ska avsätta resurser för arbetet med Uthållig kommun i form av en arbetsgrupp. Arbetsgruppen kan mycket väl vara en redan befintlig grupp inom kommunen som arbetar med energi- och klimatfrågor. Arbetsgruppen ska vara sektorsövergripande och innehålla en styrgrupp bestående av politiska representanter och tjänstemän. En eller två programledare ansvarar för att samordna kommunens arbete inom de programgemensamma inslagen, inom temaområdena och kommunens kontakter med Energimyndigheten.

Aktivt delta i arbetet inom temaområden

Kommunerna ska under programmet initiera och delta i samarbeten med andra kommuner i minst ett av temaområdena. En viktig utgångspunkt är att kommunerna tar stort eget ansvar för genomförandet av arbetet. Kommunen ska i sin ansökan ange hur ett deltagande i programmet förväntas bidra till ett framgångsrikt och resultatinriktat arbete.

Utvärdering och spridning av resultat

Kommunen ska genomföra utvärderingar och redovisa resultat av arbetet för att säkerställa att uppsatta mål som angetts i ansökan uppnås. I kommunens åtagande ligger också att sprida information om arbetet inom Uthållig kommun. Detta skapar förutsättningar för andra kommuner att dra lärdomar av de resultat och erfarenheter som görs.

Intresseanmälan

Kommunens intresseanmälan ska innehålla beskrivningar av de projekt eller idéer som kommunen vill arbeta med inom temaområdena fysisk planering och/eller näringspolitik. I beskrivningen ska det finnas en tydligt angiven målsättning med den idé eller projekt kommunen vill utveckla. Intresseanmälan ska även innehålla en beskrivning av förväntade resultat samt hur erfarenheter och resultat kan förmedlas till andra. Intresseanmälan måste skickas in senast den 7 juni, men det politiska beslutet om deltagande behöver inte vara myndigheten till handa förrän 31 augusti.

Ansökningshandlingarna hittar du på www.energimyndigheten.se/uthalligkommun

Urval

Energimyndigheten söker nytänkande kommuner med en stark vilja att inspirera andra kommuner i spjutspetsinriktade projekt och arbetsmetoder. Tvärsektoriell samverkan och lokalt och regionalt nätverksarbete kommer att vara centrala inslag i arbetet. För att få delta i programmet måste kommunerna uppfylla följande kriterier:

- Kommunen tydliggör i sin ansökan hur arbetet med Uthållig kommun kommer att organiseras på ett sätt som garanterar att arbetet hålls levande trots eventuella personalförändringar under programperioden, samt säkerställer ett mål- och resultatinriktat arbetssätt.
- Att kommunen vid ansökningstillfället redan har eller under innevarande år kommer att anta tydliga styrdokument för energi- och klimatarbetet inom hela den geografiska kommunen exempelvis i form av en energi- och klimatstrategi, en klimatplan eller en uppdaterad energiplan.
- Att kommunen har sökt energieffektiviseringsstödet för kommuner.

I det slutliga urvalet gör Energimyndigheten en samlad bedömning. Vid urvalet kommer särskild vikt att läggas vid kommunernas beskrivning av de projekt och idéer som kommunen vill arbeta med inom temaområdena fysisk planering och/eller näringspolitik samt vilka resurser kommunerna avsätter för anmält projekt. Samarbete med andra kommuner och/eller regionala parter inom föreslagna idéer eller projekt stärker kommunens ansökan. Hänsyn kommer även att tas till kommunens geografiska hemvist, befolkningsmängd och näringssammansättning. 66 kommuner har deltagit i etapp 2 av Uthållig kommun. Energimyndigheten kommer att anta färre antal kommuner till etapp 3.

Tidsplan

7 juni – Sista dag för intresseanmälan (myndigheten tillhanda)

6 juli – Urval av deltagarkommuner klart

31 augusti – Sista dag att skicka in politiskt beslut om deltagande

29 september – Uppstartskonferens

**Läs mer och ladda ner ansökningshandlingar på
www.energimyndigheten.se/uthalligkommun**

Uthållig kommun, etapp 3

Uthållig kommun utgör ett av de stöd Energimyndigheten förmedlar till svenska kommuner inom energiområdet. Under hösten 2011 inleder Energimyndigheten etapp 3 av Uthållig kommun och alla kommuner i Sverige inbjuds att delta. Sista dag för ansökan är den 7 juni 2011. Kommuner som deltar i Uthållig kommun blir en del av ett nätverk av ambitiösa och nytänkande kommuner som samverkar i spjutspetsprojekt inom näringspolitik och fysisk planering med tillgång till kunskap från forskare, myndigheter och experter.

Energimyndigheten, Box 310, 631 04 Eskilstuna
Telefon 016-544 20 00, Fax 016-544 20 99
E-post registrator@energimyndigheten.se
www.energimyndigheten.se

Avdelningen för främjande

Ansökningsformulär för deltagande i etapp 3 av Energimyndighetens program Uthållig kommun.

I det här dokumentet beskriver kommunen sina ambitioner, projektidéer och förväntningar på ett deltagande i etapp 3 av Uthållig kommun. Kommunen väljer själv vilka rubriker som de anser är aktuella men ju tydligare beskrivning desto lättare blir det för Energimyndigheten att bedöma ansökan. Förutom ifyllt ansökningsformulär ska ni även skicka med det styrdokument som kommunen har för energi- och klimatfrågor i den geografiska kommunen.

Ansökan skickas till Energimyndigheten senast den 7 juni. Skicka gärna ansökan i elektronisk form till yvonne.karlsson@energimyndigheten.se.

Om kommunen redan har ett politiskt beslut om deltagande skickas detta in samtidigt som ansökan, om inte så är sista dag att skicka in det politiska beslutet om deltagande i Uthållig kommun den 31 augusti.

Eventuella frågor besvaras av olov.aslund@energimyndigheten.se, 016-544 2181

Grunduppgifter

Kommunens namn:

Uppsala kommun

Ansvarig kontaktperson:

Björn Sigurdson, kommunledningskontoret

Tel: 018-727 1204 och bjorn.sigurdson@uppsala.se.

Temaområde/-n som kommunen avser att delta i:

Båda tema-områdena om inriktningen på specifika projekt så medger.

Styrdokument som bifogas:

Kommunfullmäktiges Inriktning, Verksamhet och Ekonomi (IVE)
2012-2015.

Kommunstyrelsens klimatprogram: Klimatutmaningen 2007-2011.
Översiktsplan 2010.

1. Beskriv kommuns förvaltningsorganisation för energi- och klimatarbetet.

Kommunen arbetar integrerat med energi- och klimatfrågorna, liksom med alla frågor. Det vill säga alla kommunens nämnder och styrelser ska utifrån kommunfullmäktiges policy, mål och riktlinjer aktivt arbeta med klimatfrågan inom sina ansvarsområden. Det sker inom ramen för kommunens ordinarie styrmodell.

Kommunledningskontoret har kommunstyrelsens specifika uppdrag att samordna, utveckla och synliggöra kommunens klimatarbete både internt och externt.

2. Beskriv vilka resurser kommunen avser att avsätta för arbetet inom Uthållig kommun.

Beslut om ansökan och deltagande i Energimyndighetens program Uthållig kommun antas av Kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen tar ställning i augusti.

Politisk styrgrupp

Kommunstyrelsens planutskott kommer att utgöra styrgrupp för arbetet. I planutskottet är presidierna för kommunstyrelsen och de tekniska nämnder representerade.

Styrgrupp

Planeringsberedningen kommer att utgöra styrgrupp för arbetet. Planeringsberedningen är beredande organ till planutskottet och utgörs av chefstjänstemännen för kommunstyrelsen och nämnderna. Sammankallande i beredningen är kommunledningskontoret.

Samordning

Kommunledningskontorets avdelning för strategisk samhällsutveckling kommer att vara huvudsamordnare för kommunen deltagande i Uthållig kommun. Samordnare för genomförande av de projekt som Uppsala kommun kan komma att åta sig att delta i utses utifrån lämplig organisation.

Deltagare

Uppsala kommuns kontor och bolag engageras utifrån de teman och projekt som väljs och dess specifika inriktning. Erfarenheter från etapp 2 kommer att tas tillvara.

3. Beskriv vilket/vilka projekt eller idéer som kommunens avser att utveckla genom deltagandet i Uthållig kommun?

Kommunen har varit aktiv inom Uthållig kommun etapp 2, i det så kallade storstadsklustret. Det har varit mycket värdefullt att ingå i ett nätverk med 12 städer som alla är av ungefär samma storlek. Kommuner av den här storleksordningen har flera likheter, bland annat en komplex kommunal organisation, och även gemensamma frågställningar. Samtliga deltagare i storstadsklustret har uppskattat detta nätverk och anser att fungerande nätverk möjliggör effektiva processer. Vår ansökan är därför utformad med gemensam text för alla de kommuner ur Storstadsklustret som söker till etapp 3 för fortsatt samverkan och snabbare start av etapp 3.

Kommunen har för avsikt att genomföra projekt och utveckla metoder inom två ”portalområden”, i samverkan med övriga kommuner inom det nuvarande Storstadsklustret. Andra medelstora och stora kommuner kan gärna kopplas på i inledningen av etapp 3.

Kommunen driver redan verksamhet och projekt inom flera av de områden som i utlysningen pekas ut som extra intressanta. Eftersom vi ser den övergripande förändringsprocessen som central i arbetet med att utveckla kommunen i hållbar riktning är det för vår del mindre viktigt exakt vilka delprojekt som blir verklighet inom ramen för Uthållig kommun. De projektidéer som presenteras nedan är därför med avsikt relativt breda. Det viktiga är att samverkan etableras och utvecklas, och att delprojekten inte tillåts bli isolerade företeelser utan används som medel för att stödja kommunens övergripande och långsiktiga processer för en hållbar utveckling. Vi ser även en möjlighet att tillsammans med andra kommuner söka ytterligare medel för att nå längre i specifika projekt, bl.a. från Delegationen för hållbara städer och Vinnova.

Portalområde 1: Integrerad stadsutveckling för en levande stad

Gehl Architects har lanserat begreppet ”Levande stad”, vilket innebär en holistisk syn på hållbarhet i städerna. Genom att sätta människan i centrum av planeringsprocessen och förstå hur staden används, kan man skapa levande städer som är både socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbara. Detta betyder en tät, sammanhållen stad som uppmuntrar till en hållbar och hälsosam livsstil för dess invånare, en stad som är tillgänglig, attraktiv och inbjudande för alla användargrupper, en stad som främjar möten mellan olika grupper, en stad som har en långsiktig ekonomisk tillväxt, en stad som främjar innovation och kunskapsutbyte mellan både människor, företag och institutioner. Fortsatt utvecklingsarbete inom detta portalområde berör utveckling av nya stadsdelar, förtätning av staden och omdaningar av befintliga områden. I samtliga fall utgör infrastrukturfrågorna för speciellt transporter och energi en viktig grund. Här behöver en gemensam referensram utvecklas hos tjänstemän och politiker

lokalt. Det görs med fördel i samverkan med andra stora kommuner och i nära dialog med statliga myndigheter.

En annan del av hållbar stadsutveckling är att testa ny teknik och synergier mellan olika tekniska system. Här finns uppenbara vinster med att samarbeta med andra tillväxtkommuner, näringsliv, energiföretag, VA-bolag, avfallsbolag och forskning. Gemensamma innovationsprojekt, upphandlingar och bidragsansökningar underlättas genom deltagande i nätverk med liknande kommuner. Uthållig kommun är här en möjliggörare.

Utvecklingsarbetet inom portalområdet kan komma att innefatta följande delområden/tema:

Förtätning av stadskärnan – blandstaden

Det är intressant och resurseffektivt att förtäta bebyggelsen i centrala delar. Infrastrukturen finns på plats och kan utökas till låga marginalkostnader. Det strukturella bilberoendet blir lågt och fjärrvärme blir ett bra uppvärmningsalternativ. Förtätning är ett pågående arbete i de flesta större städer, men ökat kunskapsutbyte behövs för att undvika fallgropar. Stora utmaningar ligger i att göra lösningarna attraktiva för människor och företag. Parkering och transportinfrastruktur kommer ofta i fokus. Förtätning innebär också stora utmaningar i att hantera de verksamheter som redan finns i området och som kan vara miljö- och hälsostörande, och dessutom är marken ofta förorenad. Här finns stora möjligheter att tillsammans med andra kommuner med liknande problematik utveckla spets teknik och spetsmetoder för ett hållbart samhällsbyggande.

Omvandling av stationsområden och andra kollektivtrafikhärlägen

Speciellt stationsnära områden är extra intressanta ur ett hållbarhetsperspektiv i och med en god tillgänglighet till kollektivtrafik, vilket kan innebära stora energibesparingar inom transportområdet. Dessa områden har dessutom ofta en stor förtätnings- och utvecklingspotential. Genom att utveckla och göra dessa områden stadsmässiga får man också en bättre integration av kollektivtrafiken med den övriga staden och mindre barriäreffekt, vilket kan leda till ökat kollektivtrafikresande i staden i stort.

Förnyelse och renovering av miljonprogrammen

Den kanske allra största utmaningen inom bostadssektorn i Sverige är att förnya de s.k. miljonprogrammen, som finns i de flesta stora städer. En hel del goda exempel finns men mycket är kvar att göra, speciellt som att ambitionerna under de senaste åren höjts i form av att renovera till NNE (nära noll-energi)-standard. Här finns också mycket intressanta energioptimeringar mellan kollektiva system såsom fjärrvärme och fjärrkyla och lokal förnybar energiproduktion. Viktigt är också att knyta dessa stadsdelar närmare staden (samhällsplanering) och att utveckla dem socialt och ekonomiskt (vilket tangerar temaområde näringspolitik). Största nyttan med att bedriva ett utvecklingsarbete inom ramen för Uthållig kommun är att vi får del av vad andra gjort, och att vi samtidigt måste samla alla intressenter för att jobba systematiskt på lokal nivå.

Samhällsplanering och mobility management i samverkan

Det är vanligt att kommuner satsar resurser på att försöka förändra medborgarnas resvanor genom informations- och incitamentsåtgärder, men samtidigt bygger fysiska strukturer som befäster bilens dominans i transportsystemet. Ett nytt synsätt behövs för att åstadkomma det trendbrott som krävs för att nå de politiska målen; fysisk planering och mobility management måste förstärka varandra. En tydlig strategi behöver utvecklas för att få in mobility management tidigt i planeringen och under de olika faserna planera, bygga och förvalta. Verktöget MaxLupo visar här stor potential. Det är ett område som fler kommuner med fördel kan samarbeta kring. De större kommunerna har här en gemensam problembild, samtidigt som det krävs samverkan för att nå ett genombrott i ett erfarenhetsmässigt svårt arbetsområde. Parkeringsnormer och prioritering av trafikslagen är exempel på frågor som måste belysas. Här är det viktigt med en dialog som involverar tjänstemän, politiker, byggherrar, och att det ges möjlighet att mötas över kommungränserna, ta del av aktuell forskning, goda exempel från andra etc.

Energiföretagens roll

En utvecklad samverkan mellan kommunerna och energiföretagen är en avgörande faktor för att optimera miljö- och energilösningar. För att skapa uthålliga energilösningar krävs kunskap om energianvändningen (husen och mikroklimatet), lokal energiproduktion (vindkraft, solceller, solvärme) och gemensamma försörjningssystem såsom fjärrvärme och fjärrkyla. Det krävs också en gedigen energisystemkunskap hur man får den optimala samverkan mellan dessa system.

I takt med att kraven skärps på byggnaders energiprestanda (bl.a. kommande EU-krav på nollenergihus) minskar underlaget för traditionell fjärrvärme. Fjärrvärmerna har emellertid många fördelar och behöver utvecklas. Det handlar bl.a. om att ta fram billiga system med små förluster (nätägaren), att i möjligaste mån ersätta el med värme (byggherren) och att gruppera bebyggelsen på ett sätt som gör fjärrvärme till ett attraktivt alternativ (kommunens fysiska planering). De centrala kraftvärmeverken behöver i framtiden samspela med decentraliserad produktion och se på möjligheterna med tredjepartstillträde. Utvecklingen och etablering av smarta elnät är en förutsättning för att kunna utveckla systemlösningar, parat med nytänkande och spets inom både teknik och metoder för att integrera trafik- och energisystemen på ett bra sätt.

En dialog behövs även med energiföretagen för att utveckla nya prismodeller som skapar incitament för kunderna att effektivisera sin energianvändning och att med hjälp av effekttstyrning kapa förbrukningstopparna. Det senare minskar behovet av den dyraste och mest klimatbelastande energin och har en betydande potential.

Portalområde 2: Metodutveckling i arbetet med det lokala näringslivet

Metodutveckling för lokal/regional näringslivsutveckling

Det förekommer redan idag ett antal initiativ inom kommunerna som syftar till att stödja processerna inom näringslivet för att minska klimatpåverkan. Tre huvudansatser kan skönjas: (1) energieffektivisera och minska klimatbelastningen internt samt hos underleverantörer, (2) miljö- och klimatdriven affärsutveckling generellt i olika branscher, samt (3) utvecklingsstöd till specifikt miljö- och energiföretag.

Kommunerna arbetar dock efter något olika koncept och det är viktigt att utvärdera och utveckla arbetsmetoderna för att nå verkliga resultat inom energieffektivisering och näringslivsutveckling. I arbetet ligger utveckling av interna processer och möjlighet att skapa nätverk mellan kommunernas näringslivskontor. Syftet är att tydliggöra näringslivskontorens roll och ansvar för kommunens insatser för att stimulera klimat- och energiarbetet i näringslivet, med intern support från klimat- och miljöstrategier och kommunala klimat- och energirådgivare. Lokala energiföretag och energiteknikföretag samspelar i processen.

Den första ansatsen (egen energieffektivisering) sker ofta genom att ”utmana” till samma målsättningar som kommunerna har och att via information och kampanjer stödja näringslivet. Likaså har på initiativ av Storstadsklustret startats ett utvecklingsprojekt med inriktning på effektivisering i nätverksform. Ett viktigt vägval är att antingen satsa på kvantitet (så många anslutna företag som möjligt, med låg tröskel) eller kvalitet (att arbeta mer grundligt med de mest klimatbelastande företagen eller de med största möjligheterna). Fokus på energieffektivisering stärker företagen allmänt genom lägre kostnader och utvecklade ledningssystem vilket samtidigt gör dem mer konkurrenskraftiga.

Den andra ansatsen (klimatdriven affärsutveckling) kan ske i kombination med de två andra ansatserna eller vara en egen utvecklingsprocess. De flesta företag och arbetsplatser måste framöver affärsutveckla med miljö och klimat som drivkraft för att fortsätta vara konkurrenskraftiga även i framtiden. Det krävs för att möta ökande kund- och myndighetskrav men också för att behålla och attrahera medarbetare.

Den tredje ansatsen (utvecklingsstöd till energiteknikföretag) sker ofta genom att ”miljöföretag” inom tjänste – och tillverkningssektorn först identifieras. Därefter kan lokala nätverk utvecklas i kommunen, vilka sedan genom en central processledning kan få stöd i att ge det lokala näringslivet och främst de små och medelstora företagen support om varumärkesvård, demonstrationsexempel utomlands, exportfrämjande åtgärder såsom exempelvis licensavtal etc. En strategi kring cleantechföretag är något flera kommuner arbetar med och som det finns fördelar med att samarbeta kring. De större kommunerna är säte för högskolor och universitet och har etablerade innovationssystem som i högre grad kan nyttjas för att främja ny energiteknik. Oavsett ansats finns stora möjligheter till att utnyttja spetsteknik, miljödriven upphandling och innovationsupphandling.

Genomförande av energi- och klimatstrategier

Under denna programperiod har genomförts ett utvecklingsprojekt initierat av Storstadsklustret: "Klimat- och energistrategier för större kommuner". Även om många kommuner nu har strategier för hela den geografiska kommunen återstår i de flesta fall mycket arbete med implementering, där ökad samverkan med näringsliv och energiföretag är en nödvändig förutsättning. Här finns stora möjligheter att utveckla gemensamma metoder och modeller för ett robust system för implementering, med målet att få strategierna levande och integrerade i tillväxtkommuner. Medelstora kommuner är komplexa organisationer och har liknande problemställningar även i detta sammanhang. För att driva arbetet framåt krävs även dialog mellan kommuner och med myndigheterna, inte minst i fråga om att ta fram bra statistik. Utveckling av användbar och jämförbar statistik är kanske den enskilt mest effektivitetshöjande åtgärden som kan göras. Näringslivet förväntar sig snabbare återkoppling på arbetet än 2 års släpande statistik för kommungeografin.

Spets teknik – LED-belysning: exempel på ett specifikt teknikområde

Att testa ny teknik kan i vissa fall vara riskfyllt men är nödvändigt för att driva utvecklingen framåt. Syftet med detta projekt är att sprida risken på flera kommuner genom att genomföra tester på ett samordnat och strukturerat sätt. Att genomföra flera pilotprojekt med noggrann utvärdering underlättar för många kommuner att inte begå kostsamma misstag. Framförallt behövs olika konkreta hinder övervinnas bland annat genom att arbetsmetoder för den praktiska tillämpningen utvecklas och erfarenheterna sprids.

Det nuvarande belysningsprojektet inom etapp 2 av Uthållig kommun kan sägas vara ett förprojekt inför en kommande utvecklingsinriktad satsning på belysning i frontlinjen på den tekniska utvecklingen. Tanken är att skapa ett stort antal demoprojekt inom ett brett spektrum av tillämpningsområden som tillsammans ger en internationell lyskraft.

En ensam svensk medelstor kommun i samverkan med sitt lokala näringsliv är normalt för resurssvag för att stärka sina positioner på den internationella arenan. Däremot är vår ambition att summan av medlemmarna i Storstad med sina företag och spetsat med teknikprojekt exempelvis som ovan på belysningsområdet dels kan utgöra spjutspets i fråga om metoder för näringslivssamverkan och dels utgöra demonstrationsarenor för spets teknik med en internationell lyskraft.

4. Vilka mål har ni för projektet?

Kommunen kommer i samarbete med övriga kommuner i storstadsklustret i de konkreta projekten ta fram gemensamma, mer detaljerade projektbeskrivningar. I detta arbete ingår också att ta fram mer specifika mål för projekten. Målen ska inte bara vara kvantitativa, utan kvalitetsmål för projekten kan också sättas upp och utformas så att de går att avläsa och värdera. Nedan beskrivs mer generella mål för de två portalområdena.

Ambitionen är att det konkreta arbetet med enskilda pilotprojekt ska ge erfarenheter som bidrar till en kompetenshöjning, som i sin tur skapar förutsättningar för bättre pilotprojekt eller uppskalning av projektet. På sätt skapas en god kunskapsspiral som genomsyrar hela programmets arbete.

Integrerad stadsutveckling för en levande stad

- Kommunens arbete med att integrera och prioritera energi- och klimatfrågorna i det kommunala ledningsarbetet har gett ett tydligt avtryck i den kommunala organisationen så att ett långsiktigt resultat uppnås.
- Kommunen kommer att samverka med andra kommuner inom utvalda projekt för att utveckla metoder och sprida erfarenheter som höjer kompetensen hos deltagande kommuner.
- Kommunen har en energieffektiv planering som sker med hjälp av nya metoder och verktyg.
- Kommunens tänkande kring transporter, energisnål bebyggelse och förnybara bränslen har utvecklats.

Metodutveckling i arbetet med det lokala näringslivet

- Kommunen har utvecklat sitt samarbete med näringslivet i syfte att stödja och underlätta nya och etablerade energi- och klimatrelaterade företag.
- Kommunen har utvecklat nätverken för energi- och klimatrelaterade företag.
- Fler företag i kommunen är engagerade i arbetet med den lokala energi- och klimatstrategin.
- Fler företag i kommunen har kunnat affärsutveckla sin verksamhet och blivit mer konkurrenskraftiga.

5. Vilka resultat förväntar ni er att uppnå inom projektet genom er medverkan i Uthållig kommun?

Mer specifika resultat kommer att formuleras i framtagandet av de konkreta projekten. Texterna nedan visar på en inriktning på de förväntade resultaten.

- Utveckling av arbetsprocesserna så att de kan skapa nya metoder, modeller och verktyg för arbetet med hållbar samhällsplanering under helhetskonceptet "Levande stad med människan i centrum" med fokus på transporter, energi och klimat.

- Bredare förankring av hållbarhetsarbetet hos politiker, kommunens olika verksamheter och bland samhällets aktörer, framförallt näringslivet. De framtagna verktygen ska fungera som en gemensam plattform och hjälpa till att skapa ett gemensamt språk hos de olika aktörerna.
- Konkreta resultat i delprojekten. Projekten ska vara utformade så att resultaten tydligt kan avläsas och värderas, och på så sätt ge feedback till den fortsatta processen.
- Kraftfulla och bestående nätverk för erfarenhetsutbyte inom t.ex. områdena samhällsplanering, energiföretag, näringslivsfrågor och transportfrågor.
- Energimyndigheten och andra deltagande statliga myndigheter tar med och i möjligaste mån löser de hinder som identifieras inom ramen för arbetet.

6. Vilket stöd efterfrågar kommunen från Energimyndigheten för att kunna utveckla projektet/idén på bästa sätt?

Energimyndighetens viktigaste roll är att koppla samman kommuner med likartade utmaningar och intressen, samt att bistå med resurser för gemensam process- och projektledning.

Vi bedömer att den övergripande delen, som handlar om att skapa mötesplatser och forum för att förankra hållbarhetsarbetet i organisationen, är minst lika viktig som genomförandet av de faktiska projekten, något som vi gärna ser avspeglas i resursfördelningen.

Därtill har vi följande önskemål kring myndighetens roll:

- Bidra med omvärldsbevakning, sakkunskap, utveckling av projektidéer och hjälp med att finna extern finansiering.
- Bidra till att skapa en dialog mellan den lokala och nationella nivån kring de hinder och möjligheter som identifieras inom ramen för Uthållig kommun. Detta inkluderar förbättrade kontakter med andra statliga organ och myndigheter, såsom Delegationen för hållbara städer, Trafikverket, Boverket, Naturvårdsverket m.fl.
- Koppla in lämpliga forskningsprojekt.
- Finansiera en dokumentation av de resultat som delprojekten leder till med syfte att underlätta kunskapsspridning utanför delprojekten.
- Skapa en öppen webbplattform där ovan nämnda dokumentation kan spridas till alla.

7. Finns det ett strukturerat samarbete med regionala parter och/eller andra kommuner i ert beskrivna projekt? Om detta är fallet, beskriv detta nedan.

Inom ramen för Uthållig kommun etapp 2 har vi utvecklat ett fruktbart samarbete med andra kommuner inom ramen för Storstadsklustret, både när det gäller samhällsplanering och hållbar näringslivsutveckling. Denna plattform är en resurs som tagit relativt lång tid att utveckla och som vore mycket värdefull att bygga vidare på, eftersom städer i vår storleksklass har många identiska utmaningar och därtill resurser att sprida erfarenheterna vidare i respektive region (se även svar på fråga 8). Vi välkomnar att fler städer i samma position tillkommer.

Beroende på vilka konkreta delprojekt som utvecklas kommer det att finnas behov av samverkan med andra kommuner inom respektive region. Kommunen har redan goda kontakter med länsstyrelse och regionalt energikontor, Energikontoret i Mälardalen AB.

8. Beskriv ev. spridningsvägar till andra parter för den kunskap kommunens inhämtar genom deltagandet i Uthållig kommun

Kommunen är ett regionalt centrum och motor i det regionala tillväxtarbetet. Vi har därför goda möjligheter att agera spjutspets och draglok för att, i samverkan med bland annat länsstyrelse, regionförbundet och regionalt energikontor, bidra till utveckling av hållbarhetsarbetet även i omkringliggande kommuner. Både när det gäller samhällsplanering och näringslivsutveckling är ett regionalt perspektiv nödvändigt för att nå framgång.

I vår strävan att profilera oss som en klimatsmart kommun har vi även ett stort intresse av att sprida kunskap om de goda exempel som utvecklas inom ramen för Uthållig kommun inom andra nätverk och forum.

För Uppsala kommuns del avser vi särskilt att sprida och utbyta erfarenheterna via Klimatkommunerna där vi är medlemmar, samt med Amsterdam, Berlin och Hamburg som vi avser att samarbeta med genom samarbete Vattenfall AB.

Handläggare
Björn Sigurdson

Datum
2011-05-30

Diarienummer
KSN-2011-0360

Uppsala kommuns intresseanmälan till Energimyndighetens program Uthållig kommun etapp 3, 2011-2014

Uppsala kommun anmäler härmed sitt intresse att delta i Energimyndighetens program uthållig kommun etapp tre, UK3. Uppsala anmäler intresse för båda de angivna temaområdena, Näringspolitik och Fysisk planering.

Ansökan har utformats utifrån den beskrivning och den rubricering som anges i Energimyndighetens ansökningsformulär för deltagande i etapp 3.

Uppsala har ett systematiskt klimat- och energiarbete inom de två områdena. Särskilt inom dessa områden söker kommunen aktivt allt bättre metoder för att nå kommunens långtgående energi- och klimatomål. Målen återfinns i Översiktsplan 2010, där särskilt transporter står i fokus för energi- och klimatarbetet. Uppsala kommun vill ta ett ledarskap inom klimatarbetet, vilket för oss betyder att ta ansvar i samverkan med andra. Kommunstyrelsens handlingsplan är därför en plattform för samverkan. Den samverkan som påbörjats med Storstadsklustret inom Energimyndighetens program Uthållig kommun har varit en bra samarbetsform som vi vill fortsätta att utveckla och förstärka i etapp 3.

Projektidéerna inom temaområdena har därför också tagits fram i samverkan med övriga kommuner inom det nuvarande Storstadsklustret. Eftersom vi ser den övergripande förändringsprocessen som central i arbetet med att utveckla kommunen i hållbar riktning är det för vår del mindre viktigt exakt vilka delprojekt som blir verklighet inom ramen för Uthållig kommun. De projektidéer som presenteras i intresseanmälan är därför med avsikt relativt breda. Samtidigt måste naturligtvis de projekt som blir aktuella ge nytta tillbaka till kommunen för att det ska vara meningsfullt för oss att fullfölja deltagandet. Det viktiga för oss är etapp 3 kan få en så snabb start som möjligt. Vi tror att det förutsätter att vårt deltagande kan bygga vidare på upparbetade samarbeten från etapp 2.

Uppsala kommun

Kenneth Holmstedt
stadsdirektör